

Papežské encyklyky

O úctě
k Božskému
Srdci Páně

Haurietis aquas (encyklika papeže Pia XII.)

O úctě k Božskému Srdci Ježíšovu

Ctihodní bratři! Pozdrav a apoštolské požehnání.

„S radostí budete čerpat vodu za zdrojů Vykupitelových.“ Těmito slovy prorok Izaiáš v obrazech plných hlubokého smyslu předpověděl nesčetné bohaté dary Boží, které měl přinést křesťanský věk. Tento výrok nám bezděky přichází na mysl, když uvažujeme o končícím století, jež uplynulo od chvíle, kdy náš předchůdce blahé paměti Pius IX. vyhověl rád prosbám z celého světa a nařídil, aby svátek Božského Srdce Páně byl slaven v celé církvi.

Nelze vypočítat všechny dary milosti, které úcta prokazovaná Božskému Srdci Ježíšovu vlévá do duší věřících. Očišťuje je, osvěžuje nebeskou útěchou a podněcuje ke všem ctnostem. „Každý dobrý úděl, každý dokonalý dar přichází shora, sestupuje od Otce světel.“ Podle tohoto moudrého slova apoštola Jakuba (srv. Jak 1,17) vidíme v této pobožnosti, která se všude na zemi čím dál tím vroucněji šíří, převzácný dar Boží. Vtělené Slovo, náš božský Spasitel, jediný Prostředník milosti a pravdy mezi nebeským Otcem a lidským pokolením, jej poskytl své tajemné Nevěště církvi v posledních stoletích, kdy jí bylo překonat nesčíslné obtíže a vytrpět neslýchaná násilí. Skrze tento nedocenitelný dar může církev svému Zakladateli projevovat vroucnější lásku a nedostižným způsobem plnit přání, které Ježíš Kristus sám vyslovil, jak svědčí evangelista Jan. „V poslední, hlavní den svátků Ježíš stál v chrámě a hlasitě zvolal: Kdo žízní, ať přijde ke mně a pije, ten, kdo ve mě věří. Jak říká Písmo, potečou proudy vod z jeho nitra. To řekl o Duchu, jehož měli dostat ti, kdo v něho uvěřili.“ (Jan 7,37) Pro posluchače Ježíšovy bylo ovšem snadné vztahovat tato slova, jimiž On sám sliboval zdroje „vody živé“ tryskající z jeho života, na předpovědi svatých proroků Izaiáše, Ezechiela a Zachariáše o mesiánském království a také na předobraznou skálu, z které tajemným způsobem vyprýštila voda, jakmile Mojžíš do ní udeřil.

Božská láska má svůj první původ v Duchu Svatém, který je zosobněná Láska Otce a Syna v lůně nejsvětější Trojice. Zcela správně tedy apoštol národů, jsa jakousi ozvěnou slov Ježíše Krista, přisuzuje vylévání lásky do duší věřících tomu Duchu lásky: „Naděje však neklame, protože Boží láska je nám vylita do srdce skrze Ducha svatého, který nám byl dán.“ (Řím 5,5)

Písma svatá zdůrazňují těsnou souvislost mezi božskou láskou, která má vzplanout v srdcích křesťanských, a Duchem Svatým, jenž je Láska sama. To ukazuje nám všem, ctihodní bratři, co nejjasněji vnitřní podstatu úcty k nejsvětějšímu Srdci Ježíše Krista. Víme, že tato úcta vzhledem k jejímu zvláštnímu rázu je nejdokonalejším projevem úcty k Bohu, poněvadž od nás vyžaduje naprostou,

bezpodmínečnou ochotu se obětovat a zasvětit lásce božského Vykupitele, lásce, jejíž živým ukazovatelem a živým symbolem je probodené Srdce. Právě tak a ještě v hlubším smyslu je jisto, že hlavní známkou této pobožnosti je: Boží lásku splácet svou láskou.

Pouze silou lásky je možno dosáhnout toho, aby se lidské srdce dokonale podrobilo vládě Nejvyššího, poněvadž nutkavost naší lásky tak Ine k božské vůli, že je s ní téměř jedno podle slov: „Kdo se však oddá Pánu, je s ním jeden duch.“ (1Kor 6,17)

I.

Církev si úcty k Nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu vždycky velmi vážila a váží. Usiluje o to, aby ji všude přivedla k rozkvětu a co nejvíce rozšířila mezi křesťanskými národy. Proto se snaží ji ze všech sil chránit před bludnými naukami takzvaného naturalismu a sentimentalismu. Přece však je třeba velmi litovat, že tato vzácná pobožnost v minulých dobách ani dnes nenachází u mnohých křesťanů náležitou vážnost a ocenění, a to ani u takových, kteří se vydávají za horlivé katolíky a usilují o svatost.

„Kdybys znala Boží dar!“ (Jan 4,10) Těmito slovy, ctihodní bratři, my, kteří jsme byli tajemným úradkem Božím vyvoleni za strážce a správce posvátného pokladu víry a zbožnosti, svěřeného božským Vykupitelem své Církvi, napomínáme u vědomí své povinnosti všechny ty, kteří jsou sice našimi syny, ale přece se řídí předsudky. Ačkoliv úcta k Nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu zvítězila jak nad bludy, tak nad lidskou nedbalostí, a pronikla jeho tajemné Tělo, oni někdy zacházejí tak daleko, že tuto pobožnost podceňují, ano, pokládají ji takřka za škodlivou, mají-li prý v dnešní době čelit naléhavějším duchovním potřebám církve a lidstva. Nechybějí ani takové osoby, které původní podstatu této úcty zaměňují za četné zvláštní způsoby pobožností, kterých si církev váží a jež doporučuje, avšak nepřikazuje. Ony stavějí tuto úctu na roveň s nimi, a proto ji považují za něco vedlejšího, takže ji každý může konat úplně podle svého zalíbení. Jsou i takoví lidé, kteří dokazují, že tato pobožnost překáží, že neprospívá nebo jen velmi málo prospívá těm, kdo v království Božím zápasí a své síly, peníze a čas věnují tomu, aby hájili, podávali a šířili katolické pravdy, aby učili křesťanským sociálním zásadám a podporovali službu Boží a ta díla, která v dnešní době mají za důležitější. Konečně najdou se i katolíci, kteří tuto úctu vůbec nepokládají za mocnou oporu při obnově a při správném vytváření křesťanských mravů jak v soukromém životě jednotlivcově, tak ani při rodinném soužití. Naopak, hledí na ni spíše jako na pobožnost živenou smysly, nikoli duchem a duší. Právě proto se domnívají, že je vhodnější pro ženy, a vidí v ní něco, co málo vyhovuje vzdělaným lidem.

Mimoto někteří jsou si vědomi, že úcta k Srdci Ježíšovu vyžaduje pokání, smíru a jiných ctností, které oni nazývají „trpnými“, poněvadž prý nevydávají zřejmé plody. Proto tuto nepovažují za schopnou, aby v dnešní době znovu roznítla

náboženský život. Tento život podle jejich mínění musí víc usilovat o přímou vnější činnost, o vítězství katolické víry a o účinnou záchranu křesťanských mravů. Tito, jak všichni vědí, dnes snadno podléhají bludným výkladům těch, kteří ke každému způsobu uctívání Boha zaujímají týž postoj. Ve svém smýšlení a jednání odstranili totiž rozdíl mezi pravým a nepravým a jsou také, bohužel, nakaženi zásadami bezbožického materialismu a takzvaného laicismu.

Kdo by nepoznal, ctihodní bratři, že taková mínění se naprosto odchyľují od úsudku, který naši předchůdce veřejně vyslovili z tohoto stolce pravdy, když schválili úctu k Nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu? Kdo by se odvážil představovat tuto pobožnost jako neužitečnou nebo málo vhodnou pro naši dobu, když ji náš předchůdce blahé paměti Lev XIII. vyznamenal jako „velmi osvědčenou formu uctívání Boha“ a když on si byl jist, že tato úcta musí „být považována za účinný lék proti zlům, která (také dnes, a to jistě mnohem více a zhoubněji) mučí a zneklidňují jednotlivce i celou lidskou společnost?“

„Tato pobožnost, již radíme,“ pravil, „bude všem ku prospěchu.“ A připojil ještě napomenutí, které se také vztahuje na úctu k Nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu: „Ta mocná zla, která již delší dobu tajně působí, naléhavě vyžadují, aby byla hledána pomoc proti nim u Toho, jehož silou by mohla být rozptýlena. Kdo jiný by to však mohl být, ne-li Ježíš Kristus, jednorozený Syn Boží? ‚Neboť pod nebem není lidem dáno žádné jiné jméno, v němž bychom mohli dojít spásy.‘ (Sk 4,12).“

A náš přímý předchůdce blahé paměti Pius XI. neméně pokládal tuto úctu za hodnou doporučení a způsobitou, aby posilnila křesťanskou zbožnost. V okružním listě prohlásil: „Zdaž není v této formě úcty obsažen souhrn celého náboženství a směrnic dokonalosti? Vždyť ona snadno vede náš rozum, abychom hluboce poznali Krista, a dovede účinně vznítit srdce, abychom čím dál tím vroucněji milovali a tím lépe následovali božského Spasitele.“

Nám, neméně než našim předchůdcům, je tento základní bod pravdy jasný a neodvratný. Když nám byl odevzdán nejvyšší pastýřský úřad, s radostným srdcem jsme viděli jako dobré znamení, že úcta k nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu je tak rozšířena a jakoby na vítězné cestě. Radovali jsme se, že z ní vzcházejí nesčetné spasitelné plody pro veškerou církev. Zalíbilo se nám na to upozornit hned v našem prvním okružním listě. Náš pontifikát byl bohatý nejen na starosti a strasti, ale také na nevýslovné útěchy. Za těchto let nebylo plodů úcty k božskému Srdci Páně ani vzhledem k počtu ani vzhledem k síle a kráse, spíše jich přibývalo. Byla šťastně započata rozmanitá díla, která tuto úctu oživí, neboť jsou nejvš přizpůsobena potřebám dnešní doby. Míjíme sdružení pro podporu duchovního vzdělání, náboženství a dobročinnosti; spisy k vysvětlení souvztažných dějin, asketiky a mystiky; zbožná smírná díla, a zejména svědectví vroucí zbožnosti, jež vydával Apoštolát modlitby. Je především zásluhou jejich podnikavosti a úsilí, že rodiny, podniky, společnosti, koleje, ano i některé národy byly zasvěceny nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu. Všem jsme tlumočili svá otcovská přání v listech, v promluvách nebo v rozhlasových projevech.

Vidíme tedy, jak bohaté životodárné vody tryskají z božského Srdce našeho Spasitele. Jsme svědky toho, jak působí tyto nebeské dary božské lásky, takže nesčetní synové katolické Církve jsou proniknuti dechem Ducha Božího. Proto nemůžeme jinak, než Vás, ctihodní bratří, napomenout, abyste s námi vzdali Bohu, Dárci všeho dobra, pokornou a vroucí chválu a dík a opakovali slova apoštola národů: „Tomu pak, který má moc vykonat na nás věci nad pomyšlení nesmírně vznešenější, než my prosíme nebo chápeme, tomu buď sláva v církvi ve spojení s Kristem Ježíšem po všechna pokolení na věčné věky. Amen.“ (Ef 3,20)

Když jsme tedy vzdali věčnému Bohu povinný dík, je naším přáním vyzvati tímto okružním listem Vás a všechny milované syny Církve, abyste s námi pozorně uvažovali základní věty z Písma svatého, z nauky svatých Otců a Božích učitelů, o něž se jako o pevné základy opírá úcta k nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu. Jsme totiž přesvědčeni o tom, že můžeme správně a úplně ocenit nevýslovnou vznešenost a nevyčerpatelné bohatství nebeských darů této úcty jen tehdy, když ve světle pravdy zjevené Bohem přesně poznáme původní a vnitřní podstatu této pobožnosti. Jestliže si ve zbožném rozjímání připomeneme nesčetná dobrodiní, jež z ní vyplynula, můžeme také důstojně oslavit první století, které uplynulo od chvíle, kdy byl svátek božského Srdce Ježíšova zaveden pro celou Církev.

Toužíme duším věřících křesťanů poskytnout životodárný pokrm, aby mohli snáze a hlouběji postřehnout pravou podstatu této úcty a zakusit její bohaté plody. S tímto úmyslem jim předložíme stránky Starého a Nového Zákona, na kterých je zjevována a představována nekonečná láska Boží k lidskému pokolení, ač když na ni patříme, nemůžeme ji nikdy dostatečně proniknout. Potom se za týmž účelem zmíníme o hlavních námětech ve výkladech, které nám podávají církevní Otcové a učitelé. Konečně ukážeme v správném světle těsnou souvislost mezi pobožností, která přísluší Srdci božského Spasitele, a úctou, která přísluší jeho lásce jakožto lásce nejsvětější Trojice ke všem lidem. Domníváme se totiž, že když budou jednou základy, na nichž spočívá tato nejvyšší vznešená úcta, vysvětleny ve světle Písma sv. a nauky předků, křesťané budou moci snáze čerpat „s radostí ze zdrojů Vykupitelových“. To znamená, že jim bude možno lépe oceňovat zvláštní důležitost, již má úcta k nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu v liturgii Církve i v jejím vnitřním a vnějším životě a jednání. Tak budou schopni z toho mít také duchovní prospěch a blahodárně obnovit své mravy, jak doufají pastýři křesťanského stáde. Avšak aby všichni tím správněji pochopili průkaznou sílu, kterou pro tuto úctu obsahují uvedená místa Starého a Nového Zákona, musí jim býti naprosto jasný důvod, proč Církev prokazuje Srdci božského Vykupitele úctu klanění. Zajisté víte, ctihodní bratří, že tento důvod je dvojí. První důvod platí také pro ostatní údy nejsvětějšího Těla Ježíše Krista. Zakládá se na skutečnosti, že Srdce Pána Ježíše, nejvznešenější část jeho lidské přirozenosti, je hypostaticky (podstatně) spojeno s osobou věčného Slova. Má mu tedy býti prokazována táž úcta klanění, jakou Církev uctívá osobu vtěleného Syna Božího. Jde přitom o pravdu pevně soudržnou s katolickou vírou, neboť byla slavnostně prohlášena už na všeobecném církevním

sněmu Efezském a druhém Konstantinopolském (Cařihradském). Druhý důvod se vztahuje zejména na Srdce božského Vykupitele a rovněž se zvláštního hlediska vyžaduje, aby mu byla prokazována úcta klanění. Záleží v tom, že jeho Srdce více než ostatní údy jeho Těla je přirozeným znamením neboli symbolem jeho nesmírné lásky k lidskému pokolení. Náš předchůdce nesmrtelné paměti Lev XIII. napsal: „V nejsvětějším Srdci je symbol, ano výrazný obraz nekonečné lásky Ježíše Krista. Tento obraz nás sám sebou pudí, abychom jeho lásku opětovali.“ Posvátné knihy se ovšem nikdy nezmiňují výslovně o zvláštní úctě klanění a lásky prokazované lidskému Srdci vtěleného Slova jakožto symbolu jeho planoucí lásky. Avšak i když jsme tuto skutečnost zjistili, nelze popřít, ani v nejmenším pochybovat o tom, že božská láska k nám, hlavní důvod té úcty, je nám ve Starém i Novém Zákoně zvěstována a přibližována obrazy, které mocně dojmají lidské srdce. Poněvadž tyto obrazy byly předloženy už v posvátných knihách, které předpovídaly příchod vtěleného Syna Božího, mohou býti také pokládány za předobrazy té nejvznešenější lásky Boží a jejího symbolu, totiž za předobrazy nejsvětějšího a klanění nejhodnějšího Srdce božského Vykupitele.

V našem pojednání není ovšem nutno uvádět mnoho ze starozákonních knih, které obsahují pravdy zjevené Bohem ve staré době. Stačí připomenout původ smlouvy, uzavřené mezi Bohem a vyvoleným národem a posvěcené pokojnou obětí. Mojžíš oznámil a proroci vysvětlovali její původní zákon vyrytý na dvou deskách. Tato smlouva nebyla stanovena pouze podle požadavků Boží svrchovanosti a zadostiučinění za neposlušnost lidí. Vznikla a byla řízena také hlubšími důvody lásky. Také izraelskému národu posledním důvodem poslušnosti k Bohu nebyla Bázeň před trestajícími soudy Božími, když pozorovali rachot hromu a kmitání blesků na vrcholu hory Sinaj, nýbrž spíše láska povinná Bohu: „Slyš, Izraeli, Hospodin je náš Bůh, Hospodin jediný. Budeš milovat Hospodina, svého Boha, celým svým srdcem a celou svou duší a celou svou silou. A tato slova, která ti dnes přikazují, budeš mít v srdci.“ (Dt 6,4)

Mojžíš a proroci, které andělský učitel nazývá „zasvěcenci“ vyvoleného národa, vycházejí z jasného úsudku, že základy celého zákona byly vloženy do tohoto přikázání lásky. Nedivíme se tedy, že když líčí všechny vztahy a závazky mezi Bohem a jeho lidem, volí si k tomu podobenství, čerpá spíše ze vzájemné lásky snoubenců nebo otce a dítěte, nežli strohé obrazy svrchovaného panství Božího nebo našeho povinného poddanství, které budí hrůzu. Uvedeme příklady:

Když Mojžíš zapěl svou slavnou píseň a chtěl vyjádřit, že Izrael byl osvobozen z poroby egyptské silou Boží, použil dojemného přirovnání:

„Jako bdí orel nad svým hnízdem a nad svými mláďaty se vznáší, svá křídla rozprostírá, své mláďě bere a na své peruti je nosí.“ (Dt 32,11)

Ale snad nikdo ze svatých proroků nevyjadřuje jasněji a výrazněji než Ozeáš lásku, jíž Bůh v každé době svůj lid provází. Ve spisech tohoto proroka, který vyniká mezi ostatními malými proroky vznešeně stručnou mluvou, Bůh vyznává vyvolenému

národu spravedlivou a svatě pokornou lásku. Tato láska Boží se podobá lásce milujícího otce, který se slitovává nad svým dítětem, nebo lásce snoubence, jehož čest byla urážena. Jde o lásku, kterou nedovede zmenšit nebo ochladit ani podlost zrádců ani nelidské zločiny. Trestá je sice, jak náleží, ale jen proto, aby nevděčné syny, odcizenou nevěrnou snoubenku přivedla k smíru. Nechce je odrazit ani opustit, touží jen očistit je a uvolněná pouta lásky znova upevnit:

„Když byl Izrael mládenečkem, zamiloval jsem si ho, zavolal jsem svého syna z Egypta... Ačkoli jsem sám naučil Efrajima chodit, on na své rámě bral modly. Nepoznali, že já jsem je uzdravoval. Jejich odvrácení uzdravím, rád si je zamiluji, neboť můj hněv se od nich odvrátil. Budu Izraeli rosou, rozkvetete jako lilie, zapustí kořeny jako libanonský cedr.“ (Oz 11,1nn; 14,5n).

Podobně mluví prorok Izajáš, když líčí střídavý hovor samého Boha a vyvoleného národa: „Sijón říkával: Hospodin mě opustil, Panovník na mě zapomenul. Cožpak může zapomenout žena na své pacholátko, neslitovat se nad synem vlastního života? I kdyby některé zapomněly, já na tebe nezapomenu.“ (Iz 49,14n)

Právě tak dojemná jsou slova skladatele Velepísně. Obrazy manželské lásky popisuje jasně svazky vzájemné lásky, které spojují Boha s milovaným národem:

„Jako lilie mezi trním, tak má přítelkyně mezi dcerami... Můj milý je můj a já jsem jeho, on pase v liliích ... Polož si mě na srdce jako pečeť, jako pečeť na své rámě. Vždyť silná jako smrt je láska, neúprosná jako hrob žárlivost lásky. Žár její – žár ohně, plamen Hospodinův.“ (Pís 2,2.16; 8,6)

Ta tak něžná, shovívavá a trpělivá láska Boží, která se hněvá na lid izraelský, když hromadí zločin na zločin, ale přece jej nikdy neodmítá, jest jistě mocná a vznešená. Je však pouze předzvěstí a předobrazem vroucí lásky, již Vykupitel slíbený lidstvu rozlije ze svého milujícího Srdce na všechny a která měla být vzorem naší lásce a základem nové smlouvy. On, Jednorozený od Otce, vtělené Slovo, plné milosti a pravdy, sestoupil k lidem sklíčeným nesčetnými hříchy a převelikou bídou. Opravdu jedině On ze své lidské přirozenosti podstatně spojené s druhou božskou Osobou mohl lidskému pokolení otevřít „pramen vody živé“, který by bohatě zavlažil vyprahlou zemi a učinil z ní kvetoucí a velmi plodnou zahradu. Že se tato podivuhodná skutečnost vyplní jako účinek slitovné a věčné lásky Boží, zdá se do určité míry předpovídat už prorok Jeremiáš slovy:

„Miloval jsem tě odvěkou láskou, proto jsem ti tak trpělivě prokazoval milosrdenství... Hle, přicházejí dny, je výrok Hospodinův, kdy uzavřu s domem izraelským i s domem judským novou smlouvu ... Toto je smlouva, kterou uzavřu s domem izraelským po oněch dnech, je výrok Hospodinův: Svůj zákon jim dám do nitra, vepíši jim jej do srdce. Budu jim Bohem, a oni budou mým lidem ... Odpustím jim jejich nepravost a jejich hřích už nebudu připomínat.“ (Jr 31,3.31.33n)

II.

Jedině z Evangelii máme dokonalou jistotu, že novou úmluvou je právě smlouva, která byla uzavřena a uskutečněna zásahem vtěleného Slova, když nám získal milost. Smlouva, kterou Mojžíš uzavřel mezi lidem izraelským a Bohem, byla pouze symbolem a znamením nové úmluvy, jak předpověděl prorok Jeremiáš. Tuto úmluvu je tedy nutno pokládat za nevýslovně vznešenější a trvalejší. Nebyla jako předcházející smlouva zpečetěna krví kozlů a dobytčat, nýbrž nejsvětější Krví Toho, jehož pokojná nerozumná zvířata předobrazovala jako „Beránka Božího, který snímá hříchy světa.“ Neboť křesťanská úmluva se ještě mnohem méně než stará smlouva opírá o otrocký poměr a o bázeň. Zakládá se na přátelském poměru, který má být mezi otcem a dětmi. Jest udržována a upevňována štědrým vyléváním božské milosti a pravdy podle výroku evangelisty Jana: „Všichni jsme dostali z jeho plnosti, a to milost za milostí. Neboť Zákon byl dán skrze Mojžíše, milost a pravda přišly skrze Ježíše Krista.“ (Jan 1,16n)

Touto větou učedníka, „kterého Ježíš miloval“ a který při poslední večeři „ležel na Ježíšových prsou“ (Jan 13,23), jsme již přivedeni k tajemství nekonečné lásky vtěleného Slova. A zdá se nám, ctihodní bratři, hodno a spravedlivo, slušno a spasitelné, abychom poněkud setrvali v jeho důvěrném nazírání. Tak budeme osvětleni světlem, které Evangelium vyzařuje na tato tajemství, a bude nám možno uskutečnit přání apoštola národů v listě Efezským (Ef 3,17nn): „Aby Kristus vírou přebýval ve vašem srdci, abyste zakořenění a upevnění v lásce byli schopni pochopit – jako všichni křesťané – celou tu šířku a délku, výšku i hloubku, poznat Kristovu lásku přesahující všechno poznání a dosáhnout plné míry Božích darů.“

Tajemství božského vykoupení je na prvním místě a od přirozenosti tajemství lásky, a to spravedlivé lásky Kristovy k nebeskému Otci. Oběť kříže přinesená v milujícím a poslušném smýšlení podává věčnému Otci nadměrné, nekonečné zadostiučinění dlužné za hříchy lidského pokolení: „Kristus snášel utrpení z lásky a poslušnosti, a tak podal Bohu víc, než vyžadovalo odčinění veškeré proviny lidského pokolení.“ Dále je to tajemství milosrdné lásky nejsvětější Trojice a božského Vykupitele ke všem lidem. Poněvadž lidstvo vůbec nebylo s to zadostiučinít za svá provinění, Kristus nevyzpytatelným bohatstvím zásluh, které získal prolitím své předražené Krve, obnovil a dokonal přátelský svazek mezi Bohem a lidem, který byl zrušen ponejprv v pozemském ráji nešťastným pádem Adamovým a potom nesčetnými hříchy vyvolaného národa.

Božský Vykupitel jakožto náš právoplatný a dokonalý prostředník v své planoucí lásce k nám úplně vyrovnal závazky a dluhy lidského pokolení s božskými právy a požadavky. Proto jemu děkujeme za to, že došlo k podivuhodné shodě Boží spravedlnosti a Božího milosrdenství. Ta způsobila tajemství naší spásy, které všechno převyšuje. O tom se vyjadřuje andělský učitel slovy: „Je třeba říci, že osvobození lidstva utrpením Kristovým bylo náležité jak pro jeho milosrdenství, tak pro jeho spravedlnost. Pro spravedlnost, poněvadž Kristus svým utrpením zadostiučinil za hříchy lidského pokolení, a tak byl člověk spravedlností Kristovou

osvobozen. Pro milosrdenství, neboť člověk sám ze sebe nebyl s to zadostiučinit za hříchy celého lidského pokolení. Proto mu Bůh dal svého Syna jako Smírce. A to byl skutek mnohem milosrdnější, než kdyby byl hříchy odpustil bez zadostiučinění. Pravíme tedy: „Bůh, který je tak bohatý na milosrdenství, ve velké lásce, jíž nás miloval, když jsme byli mrtvi pro své hříchy, vzkřísil nás s Kristem k životu.“

Abychom však opravdu, pokud je smrtelníkům dovoleno, mohli se všemi věřícími pochopit šířku i délku, výšku i hloubku tajemné lásky vtěleného Slova k nebeskému Otci a k nám hříšným lidem, je třeba si všimnout toho, že jeho láska nebyla láskou toliko duchovní, jak je tomu u Boha, neboť „Bůh je duch“ (Jan 4,24). Takovou láskou zajisté miloval Bůh naše prarodiče a národ izraelský. Proto výrazy lidské, důvěrné a otcovské lásky, které nacházíme v žalmech, ve spisech prorockých a ve Velepísni, líčí tu velmi pravdivou, ale veskrz duchovní lásku, kterou Bůh miloval lidstvo. Když však Evangelia, listy apoštolské nebo Zjevení sv. Jana líčí lásku Srdce Ježíše Krista, míní nejenom božskou lásku, nýbrž také lidské city lásky. To je naprosto jisté pro všechny, kdo se nazývají katolíky. Slovo Boží totiž nepřijalo neskutečné zdánlivé tělo, jak už v prvním křesťanském věku tvrdili někteří bludaři a zasloužili si vážného pokárání apoštola Jana (2Jan 7): „Mnoho svůdců se objevilo ve světě, kteří nevyznávají, Ježíše jako Mesiáše, jenž přišel v těle. Jsou to svůdci a antikristi.“ Věčné Slovo opravdu spojilo se svou božskou osobou lidskou, osobitou, úplnou a dokonalou přirozenost, která mocí Ducha Svatého byla počata v nejčistším lůně Panny Marie. V lidské přirozenosti, již si věčné Slovo přivlastnilo, nechybělo tedy nic. Přijalo ji skutečně beze zmenšení nebo pozměnění toho, co je v ní duchovního a tělesného; je tedy vybavena rozumem a vůlí i ostatními vnitřními a vnějšími schopnostmi poznávacími, právě tak jako baživou mohutností smyslů a jinými přirozenými popudovými vlohami. Tomu všemu učí katolická Církev jako něčemu, co bylo slavnostně prohlášeno a potvrzeno římskými papeži a všeobecnými církevními sněmy: „Dokonalý ve svém, dokonalý v našem; dokonalý podle božství a dokonalý podle člověčenství; celý Bůh člověk, celý člověk Bůh.“

Proto naprosto nelze pochybovat o tom, že Ježíš Kristus obdržel pravé tělo, vybavené všemi city, které jsou takovému tělu vlastní a mezi nimiž má láska přednost přede všemi ostatními. Rovněž nemůže být pochybnosti ani o tom, že Ježíš Kristus měl tělesné srdce, podobné našemu srdci, i pokud jde o citové stavy. Neboť bez tohoto důležitého tělesného ústrojí se lidský život nemůže obejít. Proto se Srdce Ježíše Krista, hypostaticky (podstatně) spojené s osobou Slova, zřejmě zachvívalo také láskou a ostatními citovými vzněty. Tyto city dokonale souhlasily a shodovaly se jak s nekonečnou láskou samou, již má Syn společně s Otcem a s Duchem Svatým, tak i s lidskou vůlí proniknutou božskou láskou, takže v této trojí lásce nebylo nikdy nic odporujícího ani nesouladného.

Věčné Slovo přijalo pravou, dokonalou lidskou přirozenost; vytvořilo si z masa a krve a přivtělilo srdce, jež právě tak jako naše srdce bylo schopné trpět a být probodené. Na tuto skutečnost je třeba hledět ve světle hypostatického (podstatného) spojení a ve světle vykoupení lidstva a jeho posvěcení. Jinak by se

mohla mnohým zdát pohoršením a pošetilostí, jako židovskému lidu a pohanům byl Kristus přibitý na kříž.

Posvátné doklady katolické víry v dokonalé shodě s Písmem svatým nás ujišťují, že jednorozený Syn Boží přijal lidskou přirozenost schopnou utrpení a smrti hlavně proto, že chtěl na kříži přinést krvavou oběť a tak vykonat dílo vykoupení lidstva. Tomu také učí apoštol národů: „Vždyť ten, kdo posvěcuje, i ti, kteří jsou posvěcováni, mají stejný původ. Proto se neostýchá nazývat je svými bratry, když říká: ‚Budu hlásat tvoje jméno svým bratřím, uprostřed shromáždění budu tě chválit.‘... A opět: ‚Hle, tady jsem já i moje děti, které mi dal Bůh.‘ Protože sourozenci mají krev a tělo společné, i Ježíš přijal krev a tělo, aby svou smrtí zbavil moci toho, který má vládu nad smrtí... Proto se ve všem musel připodobnit svým bratřím, aby se stal v jejich záležitostech u Boha veleknězem milosrdným a věrným, a tak usmiřoval hříchy lidu. A protože sám prožíval utrpení a zkoušky, dovede pomáhat těm, na které zkoušky přicházejí.” (Žid 2,11nn)

Svatí Otcové jako praví svědkové nauky zjevené Bohem velmi správně zdůrazňují to, co apoštol už dost jasně vyslovil, že totiž tajemství božské lásky je zároveň základem i vrcholem vtělení a vykoupení. Neboť v jejich spisech často a výslovně čteme, že Ježíš Kristus přijal dokonalou lidskou přirozenost s naším křehkým smrtelným tělem proto, aby osvědčil starost o naši věčnou spásu a aby nám přesvědčivě a naprosto citelně zjevil a ukázal svou nekonečnou lásku.

Sv. Justin přijímá úplně za svá slova apoštola národů, když píše: „Slovu zrozenému z nezrozeného a nevyсловitelného Boha se klaníme a milujeme je; neboť pro nás se stalo člověkem, aby účastí v našem utrpení připravilo léčivý prostředek.”

A sv. Basil, první ze tří kapadockých Otců, ujišťuje, že citová hnutí Kristova byla pravdivá a zároveň svatá. „Jest jasné, že Pán vzal na sebe přirozená citová hnutí, aby potvrdil, že se skutečně, nikoli jen zdánlivě vtělil. Odmítl ovšem vadné vzněty, které kalí čistotu našeho života, jako nedůstojné svého neposkvrněného božství.”

Rovněž sv. Jan Zlatouústý, světlo antiošské církve, vidí ve smyslových hnutích, která božský Vykupitel zakoušel, jasný důkaz toho, že přijal dokonalou lidskou přirozenost: „Kdyby nebyl měl naši přirozenost, nebyl by ho opět a opět zachvátil zármutek.”

Z latinských Otců míníme připomenout ty, které Církev dnes uctívá jako největší učitele. Tak sv. Ambrož svědčí, že smyslová hnutí a vzněty, které vtělenému Slovu Božímu nebyly cizí, vyplývají z hypostatického (podstatného) spojení jako ze svého přirozeného základu: „Poněvadž přijal lidskou duši, přijal také city lidské duše. Jako Bůh, protože byl Bůh, nebyl by se mohl chvět ani zemřít.”

Z těchto citů vyvozuje sv. Jeroným hlavní důkaz pro to, že Kristus skutečně přijal lidskou přirozenost: „Aby dokázal, že vpravdě přijal lidskou přirozenost, byl náš Pán opravdu zkormoucen.”

A sv. Augustin upozorňuje zejména na vztah, který mají city vtěleného Slova k cíli vykoupení lidstva: „Pán Ježíš tato hnutí lidské slabosti – tak jako tělo lidské slabosti

a smrt lidského těla – vzal na sebe nikoli z nutnosti svého postavení, nýbrž ze své milosrdné vůle, aby proměnil v sebe své tajemné Tělo, jímž je Církev a pro něž se milostivě stal Hlavou, to znamená pro své údy, pro své svaté věřící. Chtěl totiž, kdyby některý z nich byl zarmoucen a trpěl lidskými pokušeními, aby se nemohl domnívat, že je vzdálen jeho milosti. Toto nejsou hříchy, nýbrž známka lidské slabosti. Jako sbor zpívá podle předzpěvujícího hlasu, tak se má jeho tělo od něho, od Hlavy, učit.”

Stručněji, ale neméně působivě vyjadřuje sv. Jan Damašský nauku Církev: „Nebot mě přijal celého jako celý, a jako celý spojil se s malým, aby celého spasil. Nebot nebylo by mohlo být spaseno, co nebylo přijato. – Všechno tedy přijal, aby všechno posvětil.”

Tato místa z Písma svatého a ze svatých Otců a jiná podobná místa, která jsme neuvedli, velmi jasně dokazují, že Ježíš Kristus, aby zajistil naši spásu, zakoušel smyslová hnutí a citové vzněty. Přitom je třeba si všimnout, že se tato místa nevztahují na tělesné Srdce Pána Ježíše nikdy tak, aby toto Srdce zřetelně nazývala symbolem jeho nekonečné lásky. Evangelisté a ostatní svatopisci nelíčí výslovně Srdce vykupitelovo: to živé Srdce nadané citovou schopností tak jako naše srdce; bušící a chvějící se různými hnutími a vzrušeními i planoucí láskou jeho dvojí vůle. Přece však sdostatek popisují jeho božskou lásku a smyslová vzrušení spojená s ní: totiž touhu, radost, starost, bázeň a hněv – jak se projevovala v jeho obličejí, v jeho chování a slovech. Zejména obličej božského Vykupitele byl jakýmsi měřítkem a takřka věrným zrcadlem hnutí, která se rozmanitě dotýkala duše, a když se stupňovala, zračila se i ve tváři. Vždyť i zde je pravda, co andělský učitel, poučen všeobecnou zkušeností, napsal o lidské psychologii a o jejích důsledcích: „Rozrušení hněvu proniká až k zevním smyslům a jeho nejmocnější vzněty až k těm, na které nejvíc působí srdce: oči, obličej, jazyk.”

Proto Srdce vtěleného Slova je právem pokládáno za symbol a smyslový obraz trojí lásky, kterou božský Vykupitel stále miluje věčného Otce a všechny lidi. Je předně symbolem božské lásky, kterou má spolu s Otcem a s Duchem Svatým a která je nám zjevována pouze v něm jakožto ve vtěleném Slově jeho smrtelným a křehkým lidským tělem. Nebot „v něm přebývá veškerá plnost božství v lidském příbytku”. Jeho Srdce je dále symbolem planoucí lásky, která je vlita do jeho duše a obohacuje lidskou vůli Kristovu. Její úkony jsou osvěcovány a provázeny dvojitým dokonalým věděním: blaženým patřením a vlitým poznáním. Konečně – a to přirozeně a přímo – je toto Srdce také symbolem smyslových hnutí. Vždyť Tělo Ježíše Krista, vytvořené v lůně blahoslavené Panny Marie působením Ducha Svatého, má citovou schopnost a vnímavost nejvyšší dokonalou, mnohem dokonalejší než kterékoliv jiné lidské tělo. Písmo svaté a jiné doklady katolické víry nás tedy poučují, že v nejsvětější duši Ježíše Krista je dokonalá shoda a soulad a že on svou trojí láskou pracoval na našem vykoupení. Proto plným právem uctíváme Srdce božského Vykupitele a pokládáme je za výrazný symbol jeho lásky a jako svědka našeho vykoupení, jako tajemný žebř, po němž stoupáme k objetí „Boha našeho

Vykupitele". Jeho slova a skutky, jeho předpovědi a zázraky, a zejména ty skutky, které nám nejzřetelněji dokazují jeho lásku – např. ustanovení nejsvětější Svátosti jeho hořké utrpení a smrt, jeho přesvatou Matku, kterou nám dobrotivě daroval, Církev, kterou pro nás založil, Ducha Svatého, jehož seslal apoštolům i nám – to všechno je třeba obdivovat jako důkazy jeho trojí lásky. A právě tak máme s láskou pozorovat tlukot jeho nejsvětějšího Srdce, jímž jako by odměřoval hodiny svého pozemského putování až k poslednímu okamžiku, v němž, jak svědčí evangelisté, zvolal silným hlasem: „Dokonáno je!“ (Jan 19,30), naklonil hlavu a vypustil duši. Tehdy umlkl tlukot jeho Srdce. Jeho láska, pokud se týká smyslového vnímání, byla přerušena až do chvíle, kdy jako vítěz vstal z hrobu. Jakmile však potom jeho Tělo přešlo navždy do oslaveného stavu a bylo opět spojeno s duší božského Vykupitele, Vítěze nad smrtí, jeho Srdce už nikdy neustalo a neustane tlouci pevnými a klidnými údery. Rovněž již nikdy nepřestane projevovat trojí lásku, kterou je Syn Boží spojen s nebeským Otcem a s veškerým lidstvem, jehož je právem tajemnou Hlavou.

III.

Ctihodní bratři!

Abychom nyní z těch zbožných úvah mohli získat hojné životodárné ovoce, je vhodné si připomenout lidská a božská hnutí našeho Spasitele Ježíše Krista, jak je jeho Srdce za pozemského života sdílně zrcadlilo, nyní zrcadlí a na věčné časy bude zrcadlit. Zvláště z Evangelia nám vyzařuje světlo, které osvětluje a posilňuje, abychom mohli vstoupit do svatyně božského Srdce Páně a s apoštolem národů obdivovat, jak „se celému množství lidí dostalo Boží přízně a milostivého daru prostřednictvím jednoho člověka, Ježíše Krista.“ (Řím 5,15)

V dokonalé shodě s lidskou a božskou láskou tluče nejsvětější Srdce Ježíše Krista od chvíle, kdy Panna Maria vyslovila velkodušné „Staniž se!“ Sv. Pavel (srv. Žid 10,5nn) píše, že věčné Slovo „při vstupu na svět praví: ‚Dary ani oběti jsi nechtěl, ale připravils mi tělo. V celopalech a v obětech za hřích jsi neměl zálibu. Proto jsem řekl: Tady jsem, abych plnil, Bože, tvou vůli, jak je to o mně psáno ve svitku knihy.‘ ... A touto ‚vůlí‘ jsme posvěceni obětováním těla Ježíše Krista jednou provždy.“ Právě tak byl veden láskou, která byla v dokonalé shodě s hnutími jeho lidské vůle a s božskou láskou, když v domku nazaretském hovořil o nebeských věcech se svou nesmírně milovanou matkou Marií a pěstounem Josefem, jemuž pomáhal při namáhavém tesařském řemesle. Trojí láska, o níž jsme mluvili, pudila ho také k dlouhým apoštolským cestám; k nesčetným zázrakům, kterými přivolával mrtvé zpět ze záhrobí nebo všelikým nemocným vracel zdraví; k námahám, které na sebe bral; k snášení potu, hladu, žízně; k nočnímu bdění, kdy zanícen horoucí láskou se modlíval k nebeskému Otcí; konečně k řečem, které pronášel, k podobenstvím, které předkládal. Láskou byla vnuknuta zejména ta podobenství, která mluví o milosrdenství, např. podobenství o ztraceném penízku, o zatoulané ovci,

o marnotratném synu. Ve všech těchto skutcích a slovech se zjevovalo samo Srdce Boží, jak podotýká sv. Řehoř Veliký: „Uč se znát Srdce Boží ve slovech Božích, abys s planoucí horlivostí dychtil po Věčném!”

Avšak Srdce Ježíše Krista plálo ještě vroucnější obětavostí, když z jeho úst vycházela slova planoucí láskou. Tak například když pohlédl na unavené a vyhladovělé davy a zvolal: „Je mi líto zástupu!” (Mt 15,32) Anebo když spatřil milované město Jeruzalém, zaslepené hříchy, a proto vydané na pospas vnějšímu zničení. Tehdy si posteskl: „Jeruzaléme, Jeruzaléme! Zabíjíš proroky a kamenuješ ty, kdo jsou k tobě posláni. Kolikrát jsem chtěl shromáždit tvoje děti, jako shromažďuje kvočna svoje kuřátka pod křídla, ale nechtěli jste.” (Mt 23,37) Také láskou k nebeskému Otci a svatým rozhorlením bušilo jeho Srdce, když uzřel bezbožný obchod v chrámě. Těm, kteří chrám tak znesvěcovali, zlořečil slovy: „Je psáno: , Můj dům ať je domem modlitby, ale vy z něho děláte lupičské doupě.” (Mt 21,13)

Zvláštními city se chvělo Srdce Páně, když viděl, že se blíží hodina nejtěžších muk. V přirozeném odporu k valícímu se utrpení a smrti volal: „Otče můj, jestliže je to možné, ať mě mine tento kalich.” (Mt 26,39) Avšak s nezdolnou láskou a palčivou bolestí oslovil zrádce, jenž jej zdravil polibkem: „Příteli, učíš jen, k čemu jsi přišel.” (Mt 26,50) „Jidáši, políbením zrazuješ Syna člověka?” (Lk 22,48) Těmito slovy jeho slitovné Srdce naposledy zve přítele, který ho se zločinnou myslí věrolomně a podle vydá katanům.

S nekonečným milosrdenstvím a nesmírnou láskou pravil ženám, když ho oplakávaly, že má podstoupit nezasloužený trest smrti na kříži: „Jeruzalémské dcery, neplačte nade mnou! Spíše nad sebou plačte a nad svými dětmi!... Neboť když se toto děje se zeleným stromem, co se teprve stane se suchým?” (Lk 23,28)

A konečně na kříži cítil božský Vykupitel své Srdce zachvívat se žhoucí láskou, úzkostí a bolestí, milosrdenstvím, vroucí touhou a oslaveným pokojem. Těm citům se dostává jasného výrazu v jeho slovech: „Otče, odpusť jim, vždyť nevědí, co činí.” (Lk 23,34) – „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?” (Mt 27,46) – „Amen, pravím ti: Dnes budeš se mnou v ráji.” (Lk 23,43) – „Žízním.” (Jan 19,28) – „Otče, do tvých rukou poroučím svého ducha!” (Lk 23,46) Kdo však dovede důstojně vylíčit city božského Srdce Ježíšova, symbolu jeho nekonečné lásky, které projevoval ve chvílích, kdy lidem uděloval nekonečné dary: sebe samého v tajemství nejsvětější Svátosti, svou přesvatou Matku, účast ve svém kněžském úřadě?

Když Kristus Pán před poslední večeří pomyslel s učedníky na to, že ustanoví svátost svého Těla a své Krve, jejímž prolitím měla být uzavřena nová úmluva, rozechvělo se jeho Srdce mocnými city. Projevil je učedníkům slovy: „Toužebně jsem si přál jíst s vámi tohoto velikonočního beránka, dříve než budu trpět.” (Lk 22,15) Tyto city byly jistě mnohem silnější, když „vzal chléb, vzdal díky, lámal ho a dával jim se slovy: ,To je mé tělo, které se za vás vydává. To konejte na mou památku! Stejně tak vzal i kalich, když bylo po večeři, a řekl: ,Tento kalich je nová smlouva (zpečetěná) mou krví, která se za vás prolévá.’” (Lk 22,19n)

Právem tedy tvrdíme: Eucharistie jako svátost, již On lidem uděluje, a jako oběť, kterou On sám stále přináší od východu slunce až na západ (Mal 1,11), a právě tak i kněžství jsou skutečně dary nejsvětějšího Srdce Ježíšova.

Převzácným darem nejsvětějšího Srdce Páně je také, jak jsme již řekli, vznešená Matka Boží, nejlaskavější Matka nás všech. Ona porodila našeho Spasitele podle těla a byla jeho společnice v díle, když znovu přiváděl Eviny děti k božskému životu milosti. Proto ji právem pozdravujeme jako duchovní Matku celého lidského pokolení. V tom smyslu o ní píše sv. Augustin: „...dokonale Matka údů Spasitelových, jimiž jsme my, neboť láskou pracovala spolu o to, aby se věřící zrodili v Církvi, a oni jsou údy té Hlavy.”

K nekrvavému daru sebe samého pod způsoby chleba a vína chtěl náš Spasitel Ježíš Kristus jako zvláštní důkaz vroucí, bezmezní lásky připojit krvavou oběť kříže. Právě tímto činem projevil vznešenou blahovůli, kterou učedníkům představil jako nejvyšší cíl lásky slovy: „Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo za své přátele položí svůj život.” (Jan 15,13) Proto láska Ježíše Krista, Syna Božího, zjevuje obětí na Golgotě jasně a zřetelně lásku samého Boha: „Z toho jsme poznali Lásku: že Kristus za nás položil svůj život. Také my jsme povinni položit život za své bratry.” (1Jan 3,16) Našeho milujícího Spasitele opravdu přibila na kříž více jeho láska než násilí katanů. Jeho dokonalá dobrovolná oběť je nejhodnotnějším darem každému jednotlivému člověku podle stručného a výrazného slova apoštolova (Gal 2,20): „On mě miloval a za mě se obětoval.”

Nejsvětější Srdce Ježíšovo mělo podstatnou účast v životě vtěleného Slova a bylo také přijato jako nástroj božství. Proto není možno pochybovat, že se toto Srdce, právě tak jako ostatní údy lidského těla Ježíše Krista, účastnilo díla božské milosti a všemohoucnosti. Proto také je právem pokládáno za symbol nesmírné lásky, která našeho Vykupitele přiměla k tomu, aby prolil svou krev, a tak vešel v tajemný sňatek s Církví.

„Trpěl z lásky k Církvi, která měla být s ním jako nevěsta spojena.” Ze zraněného Srdce Vykupitelova se tedy zrodila Církev, zprostředkovatelka jeho Krve, a z téhož Srdce vyprýštila hojně svátostná milost. Z ní čerpají děti Církve nadpřirozený život. V posvátné liturgii čteme: „Z rány Srdce se zrodila Církev, která je spojena s Kristem... který ze svého Srdce vyléváš milosti.” O významu tohoto symbolu, který byl znám i dávným církevním Otcům a církevním spisovatelům, píše sv. Tomáš: „Z boku Kristova vytryskla voda k omývání, Krev však k vykoupení. A proto Krev náleží k svátosti Eucharistie, voda k svátosti křtu. Křest však má svou očištnou sílu z Krve Kristovy.” Co je napsáno o boku Kristově, zraněném vojínem, je pravda i o Srdci, které bylo též zasaženo kopím.

Vždyť vojín mířil tak, aby zajistil smrt ukřižovaného Ježíše Krista. Proto rána nejsvětějšího Srdce Ježíšova je po všechna staletí živoucím symbolem svobodného rozhodnutí lásky, již nás všechny Kristus tak miloval, že na Kalvárii vydal sebe

v krvavou obět: „Kristus miloval nás a zcela vydal sebe za nás jako dar v obět, vůni Bohu velmi příjemnou.“ (Ef 5,1)

Když náš Spasitel s tělem zářícím leskem věčné slávy vystoupil na nebesa a usedl na pravici Otcově, nepřestal ve vroucí lásce, jíž také nyní plane jeho Srdce, být se svou nevěstou Církví. Vždyť mu na rukou, na nohou a v boku září jizvy, které připomínají jeho trojnásobné vítězství nad ďáblem, nad hříchem a nad smrtí. Rovněž ve svém Srdci jako ve vzácné pokladnici ukrývá nesmírné poklady zásluh; a tyto plody téhož trojího vítězství štědře uděluje vykoupenému lidskému pokolení. Tuto útěšnou pravdu dosvědčuje apoštol národů (srv. Ef 4,8) slovy: „Vystoupil vzhůru, odvedl zajatce a dal lidem dary... Stejná osoba je ten, kdo sestoupil, i ten, kdo vystoupil až úplně nad nebesa, aby všechno naplnil.“

Dar Ducha Svatého učedníkům je po jeho vítězném vystoupení na pravici Otcovu první zářivou známkou štědré lásky. Po desíti dnech, když byli shromážděni ve večeřadle, sestoupil na ně jako dar nebeského Otce Duch Utěšitel, jak jim slíbil při poslední večeři: „A já budu prosit Otce, a dá vám jiného Přímluvce, aby s vámi zůstal navždy: Ducha pravdy.“ (Jan 14,16) Tento Duch Utěšitel, zosobněná vzájemná láska Otce k Synovi a Syna k Otci, je seslán od obou. V podobě ohnivých jazyků vlévá do srdcí učedníků plnost božské lásky a také ostatních nebeských darů milosti. Božská láska byla vylita také Srdcem našeho Spasitele, „V něm jsou skryty všechny poklady moudrosti a poznání.“ (Kol 2,3) Ano, tato láska je darem Srdce Ježíšova a jeho Ducha. Tento Duch je Duch Otce a Syna, jenž je původce zrození Církve a jejího podivuhodného rozšíření mezi všemi národy v pohanském světě, který poskvřňovala modloslužba, bratrská nenávisť, mravní zkaženost a násilnictví. Tato božská láska je vzácným darem Srdce Kristova a jeho Ducha. Ona vyzbrojila apoštoly a mučedníky statečností a sílila je, aby bojovali až k hrdinné smrti a tak hlásali pravdu Evangelia a potvrzovali ji svou krví. Zaněcovala církevní učitele plamennou horlivostí, aby katolickou víru vysvětlovali a hájili. Živila ctnost vyznavačů a pobádala je k dílům nejvyšším a podivuhodným, která měla jim a ostatním lidem sloužit k věčnému i časnému blahu. Konečně ona vedla panny k tomu, aby se dobrovolně a velkodušně zřekly smyslných požitků a úplně se zasvětily lásce božského Snoubence. Na oslavu této božské lásky, jež působením Ducha Svatého proudí ze Srdce vtěleného Slova do srdcí všech věřících, zapěl apoštol národů svůj chvalozpěv. Oslavuje jím vítězství Ježíše Krista – Hlavy, i vítězství údů jeho tajemného těla nade vším, co by mohlo jakýmkoli způsobem překážet zbudování Božího království lásky: „Kdo by nás mohl odloučit od lásky Kristovy? Snad soužení nebo útlak nebo pronásledování nebo hlad nebo bída nebo nebezpečí nebo zabití? ... Ale v tom ve všem skvěle vítězíme skrze toho, který si nás zamiloval. A já jsem přesvědčen: ani smrt, ani život, ani andělé, ani knížata, ani nic přítomného, ani nic budoucího, ani mocnosti, ani výška, ani hloubka, a vůbec nic stvořeného nebude nás moci odloučit od Boží lásky v Kristu Ježíši, našem Pánu.“ (Řím 8,35)

Nic tedy nebrání tomu, abychom se klaněli nejsvětějšímu Srdci Ježíše Krista. Vždyť ono je konkrétním, přirozeným a hluboce významným symbolem nevyčerpatelné lásky, kterou k nám božský Vykupitel neustále plane. Ač toto Srdce již není podrobena změnám pozemského života, přece žije a tluče. Je nerozlučně spojeno s Osobou věčného Slova a v ní a skrze ni s jeho božskou vůlí. Srdce Kristovo překypuje láskou božskou i lidskou a je nesmírně bohaté na všechny poklady milosti, které náš Vykupitel získal životem, utrpením a smrtí. Proto je toto Srdce skutečně zdrojem věčné lásky, již jeho Duch vlévá do všech údů jeho tajemného Těla.

Srdce našeho Vykupitele tedy jaksi zobrazuje božskou Osobu věčného Slova, a to jeho dvojí – božskou i lidskou – přirozenost. Můžeme v něm spatřit nejenom symbol, nýbrž skutečný souhrn celého tajemství našeho vykoupení. Když uctíváme božské Srdce Páně, ctíme v něm a skrze ně nestvořenou lásku věčného Slova a zároveň jeho lidskou lásku i všechno jeho smýšlení, cítění a všechny ctnosti. Tato dvojí láska totiž pohnula našeho Spasitele k tomu, aby se za nás a za celou Církev, svou nevěstu, obětoval, jak praví apoštol: „Kristus miloval církev a vydal sám sebe za ni, aby ji posvětil a očistil koupelí ve vodě a slovem. Tím si chtěl církev připravit slavnou, bez poskvrny, vrásky nebo něčeho takového, aby byla svatá a bez vady.“ (Ef 5,25nn)

Jako Kristus miloval Církev, tak ji ještě stále miluje vroucně, a to trojí láskou, o níž jsme mluvili. Ta láska jej zajisté činí naším přímělcem. Vyprošuje nám u Otce milost a slitování, „neboť je stále živ, aby se za ně přimlouval.“ (Žid 7,25) Modlitby, které vyvěrají z jeho nevyčerpatelné lásky a stoupají k Otci, nejsou nikdy přerušeny. Jako za dnů pozemského života, tak i nyní jako vítěz v nebi prosí Otce nebeského stejně účinně. Ukazuje své živoucí Srdce Otci, který „tak miloval svět, že dal svého jednorozeného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.“ (Jan 3,16) To Srdce je stále ještě zraněno a plane vroucnější láskou, než když po smrti bylo probodeno kopím římského vojína. „Tvé Srdce je zraněno proto, abychom viditelnou ranou spatřili neviditelnou ránu lásky.“

Nebeský Otec „ani vlastního Syna neušetřil, ale vydal ho za nás za všechny.“ (Řím 8,32) Prosí-li ho tak mocný Přímělec s takovou horoucí láskou, není pochyby, že jeho prostřednictvím bude neustále vylévat na veškeré lidstvo hojnost božských milostí.

IV.

Ctihodní bratři, chtěli jsme Vám a křesťanskému lidu podat v hlavních rysech vnitřní podstatu úcty k nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu a také nevysychající bohatství, které z ní vyvěrá. Předložili jsme všechno, jak to vyplývá z prvního zdroje, z božsky zjevené pravdy.

Naše výklady ozářené světlem Evangelia dokázaly, jak věříme, že tato úcta v podstatě záleží v tom, že uctíváme božskou i lidskou lásku vtěleného Slova a také

tu lásku, již věčný Otec a Duch Svatý milují hříšné lidstvo. Vždyť, jak praví andělský učitel, láska nejsvětější Trojice je původem lidského vykoupení, poněvadž se v nekonečné míře vylila do lidské vůle Ježíšovy a do jeho božského Srdce. Táž láska jej pudila, aby obětoval svou Krev, a tak nás vykoupil z otroctví hříchu: „V křest mám být ponořen, a jak je mi úzko, než bude vykonán!“ (Lk 12,50)

Proto jsme přesvědčeni, že úcta, kterou pod svatým symbolem probodeného Srdce ukřižovaného Vykupitele prokazujeme lásce Boha a Ježíše Krista k lidem, nebyla nikdy cizí životu a modlitbě věřících. Byla ovšem jasně poznána a rozšířena téměř zázračně v celé Církvi až teprve v době, která nám není příliš vzdálena. Dálo se tak zejména tehdy, když božský Vykupitel sám toto božské tajemství soukromě zjevil některým velkým omilostněným osobám, které si vyvolil, aby je hlásaly světu. Zajisté byli v každé době lidé zvláště oddaní Bohu, kteří následovali příkladu přesvaté Matky Boží, apoštolů a církevních Otců. Prokazovali nejsvětější lidské přirozenosti Kristově, zejména ranám, které rozedraly jeho Tělo při jeho životodárném utrpení, klanění, úctu, díky a lásku.

Když nevěřící apoštol Tomáš konečně uvěřil, zvolal: „Pán můj a Bůh můj!“ (Jan 20,28) Zdaž tímto vyznáním pevné víry a lásky nevzdává hold velebnosti božské Osoby utajené v lidské přirozenosti, poznamenané pěti ranami; neklaní se jí?

Lidé tedy byli vždycky mocně přitahováni probodeným Srdcem Vykupitelovým, aby se klaněli nekonečné lásce, kterou miluje všechny smrtelníky. Vždyť na všechny věřící křesťany všech dob se vztahují slova proroka Zachariáše (srv. Zach 12,10), kterých evangelista Jan použil o ukřižovaném Ježíši: „Budou hledět na toho, kterého probodli.“ (Jan 19,37) Avšak je třeba uznat, že se jen poněmáhle a postupně vzrážala zvláštní úcta k tomuto Srdci jakožto k symbolu božské a lidské lásky planoucí ve vtěleném Slově.

Všímáme-li si aspoň zběžně hlavních období této úcty v časové posloupnosti způsobů zbožnosti, ihned pozorujeme osobnosti vynikající pověsti, které je nutno pokládat za průkopníky. Tato úcta zprvu jen soukromě v řeholních společnostech krok za krokem čím dál tím více získávala půdu. Tak například o upevnění a rozvoj úcty k božskému Srdci Ježíšovu se zasloužili sv. Bonaventura, Albert Veliký, sv. Gertruda, Kateřina Sienská, bl. Jindřich Suso, sv. Petr Kanisius a František Saleský. Sv. Jan Eudes byl původcem prvních liturgických hodinek ke cti nejsvětějšího Srdce Ježíšova, jehož svátek byl schválen četnými francouzskými biskupy a slaven poprvé dne 20. X. 1672. Ovšem první místo mezi těmi, kteří šířili tuto vznešenou úctu, zaujímá sv. Markéta-Marie Alacoque. Zanícená svatou horlivostí a s pomocí svého duchovního vůdce bl. Klaudivia de la Colombièra dosáhla toho, aby se tato pobožnost čím dále tím více a vroucněji ujímala u věřících. Od ostatních způsobů křesťanské zbožnosti se liší duchem lásky a smíru.

Stačí připomenout dobu, kdy se úcta k nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu rozmáhala a šířila, abychom úplně pochopili důvod jejího podivuhodného rozmachu. Příčina je v tom, že se tato úcta dokonale shoduje s podstatou křesťanského náboženství, neboť je to náboženství lásky. Nelze tedy tvrdit, že tato úcta vznikla na základě soukromého božského zjevení, ani že se v Církvi objevila náhle. Tato úcta spíše vykvetla sama od sebe z živé víry a vroucí zbožnosti, kterou planuly omilostněné duše vzhledem k nejsvětějšímu Vykupiteli a k jeho oslaveným ranám, neboť ony svědčí o jeho nesmírné lásce a mocně dojmají lidská srdce. Zjevení sv. Markéty-Marii tedy zřejmě katolickému učení víry nepřidala nic. Jejich význam záleží spíše v tom, že Kristus Pán ukazoval své nejsvětější Srdce, a tak chtěl lidi zcela zvláštním způsobem vybídnout k tomu, aby rozjímali o tajemství slitovné lásky Boží k lidstvu a je uctívali. Neboť při tomto zvláštním zjevení Ježíš Kristus výraznými slovy znovu a znovu upozorňoval na své Srdce jako symbol, který má lidi získat k poznání a uznání jeho lásky. Zároveň je prohlásil za znamení záruky milosrdenství a milosti pro potřeby Církve v dnešní době.

Jasný důkaz, že tato úcta má kořeny v základech křesťanského učení, je také v tom, že Apoštolský Stolec tuto liturgickou slavnost potvrdil dříve nežli spisy sv. Markéty-Marie. Vždyť bez ohledu na jakákoli soukromá božská zjevení, jedině na prosby věřících povolila Kongregace posvátných obřadů výnosem ze dne 25. ledna 1785, schváleným naším předchůdcem Klementem XIII. dne 6. února téhož roku, liturgickou oslavu svátku, a to biskupům Polska a tak zvanému Římskému arcibiskupství nejsvětějšího Srdce Ježíšova. Apoštolský Stolec to učinil zřejmě za tím účelem, aby se rozšířila tato vzkvétající úcta. Byloť jejím úkolem, „symbolem obnovovat vzpomínku na božskou lásku,“ která pudila našeho Spasitele, aby se nabídl jako smírná oběť za lidské hříchy.

Toto schválení bylo uděleno jako výsada a s nějakým omezením. Asi za sto let následovalo druhé, mnohem významnější schválení slavnostním způsobem. Mínil výnos Kongregace posvátných obřadů ze dne 23. srpna 1856, který jsme shora připomněli. Jím chtěl náš předchůdce nesmrtelné paměti Pius IX. vyhovět prosbám biskupů Francie a téměř celého katolického světa. Rozšířil svátek nejsvětějšího Srdce Ježíšova na celou Církev a nařídil jeho pravidelnou oslavu. Tato skutečnost si zaslouhuje, aby zůstala navždy vytištěna do paměti věřících. Neboť, jak čteme v liturgii toho svátku, „rozšířila se odtud úcta k nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu do celého světa jako bystřina přetéající břehy a odstranila na cestě všechny překážky.“

Z našich dosavadních vývodů, ctihodní bratři, nutně vyplývá, že věřící musejí z jasných a hlubokých pramenů Písma svatého, ústního podání a posvátné liturgie čerpat úctu k nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu. Vniknou tak do její vnitřní podstaty a zbožným rozjímáním o ní budou žít a posilovat náboženskou horlivost. Oddá-li se kdo této úctě vytrvale, bude-li o ní jasně a pronikavě uvažovat, musí věřící srdce dospět k tomu blahodárnému poznání lásky Kristovy, které je souhrnem křesťanského života, jak učí apoštol z vlastní zkušenosti:

„Proto klekám na kolena před Otcem, od něhož mají původ všechny rody na nebi i na zemi, ... ať vám ze své bohaté božské slávy dá to, že ve vás mocně zesílí skrze jeho Ducha vnitřní člověk, aby Kristus vírou přebýval ve vašem srdci, abyste zakořenění a upevnění v lásce ... mohli poznat Kristovu lásku přesahující všechno poznání a dosáhnout plné míry Božích darů.“ (Ef 3,14) Zářivým obrazem této plnosti Boží objímající všechno je Srdce Ježíše Krista samého. V něm „se projevila dobrota Boha, našeho spasitele a jeho láska k lidem“ (Tit 3,4), neboť „Bůh přece neposlal svého Syna na svět, aby svět odsoudil, ale aby svět byl skrze něho spasen.“ (Jan 3,17)

Právě proto, od té doby, co vydala Církev, učitelka lidstva, první právoplatné doklady o úctě k nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu, byla vždycky přesvědčena o tom, že podstatné rysy této úcty nemají nic společného s tak zvaným materialismem, ani nejsou nakaženy jedem pověr. Tyto podstatné rysy záleží v úkonech lásky a smíru, aby byla uctěna nekonečná láska Boží k lidstvu. Tato úcta je spíše způsobem zbožnosti, který veskrze zdokonaluje pravé duchovní uctívání Boha. O něm předpověděl sám božský Spasitel v svém rozhovoru se Samaritánkou: „Ale nastává hodina – ano už je tady – kdy opravdoví Boží ctitelé budou Otce uctívat v duchu a v pravdě ... Bůh je duch, a kdo ho uctívají, mají ho uctívat v duchu a v pravdě.“ (Jan 4,23n)

Je tedy nesprávné tvrdit, že rozjímání o tělesném Srdci Ježíše Krista brání tomu, abychom dospěli k vnitřní božské lásce, a že duše je tak zadržována na cestě k nejvyšší ctnosti. Církev naprosto zamítá tuto klamnou mystickou nauku. Skrze našeho předchůdce blažené paměti Inocence XI. zavrhla například nesmyslné řeči těch, kteří hlásali: „Také nesmějí (duše na této vnitřní cestě) vzbuzovat žádné úkony lásky k nejblahoslavenější Panně, k svatým nebo k člověčenství Kristovu, neboť poněvadž tyto předměty jsou smyslové, je také láska k nim smyslová. Žádný tvor, ani nejblahoslavenější Panna ani svatí nesmějí mít místo v našem srdci. Bůh sám je chce zaujmout a mít.“ Kdo takto smýšlí, míní zřejmě, že obraz Srdce Kristova znázorňuje pouze jeho citovou lásku, a proto není schopen být novým základem úcty klanění, které se může vzdávat jedině tomu, co je od přirozenosti božské. Každý jistě postřehne, že takové vysvětlení svatých obrazů je naprosto klamné, neboť omezuje jejich dalekosáhlý význam těsnými hranicemi. Načisto jinak soudí a učí katoličtí teologové. Sv. Tomáš například píše: „Obrazům se neproказuje náboženská úcta pro ně samy, nýbrž proto, že vedou k vtělenému Bohu. Cit, který je vzbuzen obrazem, nezastavuje se u něho, nýbrž se vztahuje na toho, jehož obrazem je. Proto náboženským uctíváním obrazů Kristových není nijak porušována podstata úcty k Bohu ani ctnost bohopocty (nábožnosti).“ Když tedy uctíváme nějaký obraz, ať je to relikvie nebo památka na utrpení Páně anebo ten symbol, který hlubokým významem převyšuje všechny ostatní, totiž obraz probodeného Srdce ukřižovaného Krista, tu úctu – ovšem symbolicky – prokazujeme vlastně vtělenému Slovu. Od hmotného předmětu – od Srdce Ježíše Krista – a od jeho přirozeného významu smíme a musíme postoupit křesťanskou

vírou nejen k nazírání jeho citové lásky, nýbrž ještě výše k nazírání a uctívání jeho vznešené vlité lásky a konečně v blahodárném vzletu k nazírání a uctívání božské lásky vtěleného Slova. Vírou totiž ve spojení lidské a božské přirozenosti v osobě Kristově postřehujeme těsné vztahy mezi citovou láskou tělesného Srdce Ježíšova a jeho dvojí duchovní láskou božskou a lidskou. O těchto dvou druzích lásky nelze říci, že v nejsvětější osobě božského Vykupitele pouze existují vedle sebe. Ony jsou také navzájem spojeny přirozeným svazkem, poněvadž lidská a citová láska je podřízena lásce božské a jí napodobují. Netvrdíme však, že je třeba Srdce Ježíšovo chápat tak, že v něm jest obsažen a uctíván klaněním „formální obraz“, totiž dokonalé a naprosté znamení jeho božské lásky; vždyť její vnitřní podstata vůbec nemůže být vyjádřena vhodným stvořeným obrazem. Když však věřící křesťan uctívá Srdce Ježíšovo, klaní se spolu s Církví symbolu a zároveň stopě božské lásky, která šla tak daleko, že milovala lidstvo, ač bylo poskvrněno tak velikou vinou.

Tento bod nauky je velmi důležitý a vyžaduje přesné pojmy. Proto si každý musí uvědomit skutečnost: obsah nauky, že přirozený symbol, tělesné Srdce Ježíšovo, nabývá vztahu k osobě vtěleného Slova, spočívá úplně na základní pravdě hypostatického (podstatného) spojení. Kdo by to popřel, zastával by se mínění, které Církev opět a opět zavrhl. Neuznal by, že v Kristu jest jedna osoba, ale dvě odlišné, a přitom dokonalé přirozenosti.

Když jsme zjistili tuto základní pravdu, chápeme, že Srdce Ježíše Krista je Srdce božské Osoby, totiž osoby vtěleného Slova. Právě proto Srdce Páně znázorňuje a představuje veškerou lásku, jíž nás věčné Slovo miluje. A z toho důvodu také je nutno úctě k nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu přikládat takovou důležitost. Vždyť ona je v praxi nejdokonalejším vyznáním křesťanského náboženství.

Je to náboženství Ježíšovo, jediné založené na Prostředníku člověku a Bohu, takže k Srdci Božímu můžeme přijít jen skrze Srdce Kristovo: „Já jsem cesta, pravda a život. Nikdo nepřichází k Otci než skrze mne.“ (Jan 14,6) Tak snadno poznáme, že když uctíváme nejsvětější Srdce Ježíšovo, ctíme vlastně lásku, jíž nás Bůh skrze Ježíše miloval, a zároveň osvědčujeme svou lásku k Bohu a k ostatním lidem. Jinými slovy, tato úcta se vztahuje na lásku Boží k nám, na samého Boha, jemuž se máme klanět a děkovat, jehož máme následovat. A naším cílem přece jest, abychom lásku, která nás spojuje s Bohem a s lidmi, co nejvíce zdokonalili, a to tak, že čím dál tím horlivěji plníme nové přikázání. Božský Mistr je zanechal apoštolům jako posvátný odkaz slovy: „Nové přikázání vám dávám: Milujte se navzájem: jak jsem já miloval vás ... To je mé přikázání“ (Jan 13,34; 15,12) opravdu nové a vlastní Kristu, vždyť jak praví sv. Tomáš Akvinský: „Že je rozdíl mezi Starým a Novým Zákonem, poznáváme z jediného krátkého slova Jeremiášova: ‚Uzavřu novou úmluvu s izraelským národem‘ (Jer 31,31). Že ono přikázání také ve Starém Zákoně vycházelo z posvátné bázně a z lásky, bylo vzhledem na Nový Zákon. Proto bylo toto přikázání (lásky) ve Starém Zákoně nikoliv jako jemu vlastní, nýbrž jako příprava na Nový Zákon.“

V.

Končíme tento list o pravé podstatě této úcty a o její nejvyšší hodnotě v křesťanském náboženství. Předložili jsme Vám k úvaze krásné a útěšné myšlenky. Avšak u vědomí našeho apoštolského úřadu, který po trojím vyznání lásky ke Kristu Pánu byl nejprve svěřen sv. Petrovi, domníváme se, že je vhodné, ctihodní bratři, opět Vás a Vaším prostřednictvím všechny naše v Kristu milované syny povzbudit, abyste se ještě horlivěji snažili podporovat tento výtečný způsob uctívání Boha. Důvěřujeme zajisté, že z ní vzejde mnoho dobra i pro naši dobu.

Uvážíme-li správně uvedené důvody, o které se úcta k probodenému Srdci Ježíšovu opírá, bude všem jistě jasno, že tu nejde o obyčejný způsob zbožnosti, který smí každý libovolně klást za ostatní nebo si ho méně vážit. Nikoli, zde jde o sebeodevzdání Bohu, které mocně napomáhá k dosažení křesťanské dokonalosti. Podle teologického a všeobecně používaného pojmu, který podává andělský učitel, je zbožnost „trvalý sklon vůle, kterým se ochotně a velkodušně oddáváme všemu, co náleží k službě Boží“. Je však povinnější a nutnější, ale zároveň ušlechtilější a blaženější služba Boží, než když sloužíme Lásce?

A co může být příjemnější a milejší Bohu než služba, která se oddává božské lásce a již mu prokazuje z lásky? Vždyť každá dobrovolná služba jest jaksi darem a láska „má význam prvního daru, jímž jsou všechny dary dávány zdarma“. Proto je třeba vysoce si vážit tohoto způsobu uctívání Boha. Jím totiž člověk Boha více ctí a miluje a snáze se zasvěcuje božské Lásce. A náš Spasitel sám tuto úctu křesťanskému lidu předložil a doporučil a papežové ji potvrdili důležitými doklady a vyznamenali nejvyšší pochvalou. Jednal by tedy opovážlivě a nesprávně a urážel by Boha ten, kdo by podceňoval tento vzácný dar věnovaný Církvi samým Ježíšem Kristem.

Proto nelze pochybovat, že když věřící uctívají nejsvětější Srdce Vykupitelovo, učiní zadost vážnému závazku. Jsou totiž povinni sloužit Bohu a všechno své vlastnictví, co uvnitř myslí nebo co navenek konají, zasvětit Stvořiteli a Vykupiteli. Tak plní božské přikázání: „Proto miluj Pána, svého Boha, celým svým srdcem, celou svou duší, celou svou myslí a celou svou silou!“ (Mk 12,30) A pak, bez této úcty nemají věřící křesťané naprostou jistotu, že hlavním důvodem, proč uctívají Boha, není jen jejich osobní prospěch, ať duševní nebo tělesný, časný nebo věčný, nýbrž sama dobrota Boží. Touto pobožností však opětují jeho lásku láskou, klanějí se mu a vzdávají povinné díky. Kdyby tomu tak nebylo, neshodovala by se úcta k Srdci Ježíšovu s pravou podstatou křesťanského náboženství, neboť člověk svou oddaností by neuctíval na prvním místě lásku Boží. Nikoli neprávem bývají z velké sebelásky a starosti o sebe obviňováni ti, kteří tomu ušlechtilému a vznešenému způsobu zbožnosti špatně rozumějí nebo jej konají nesprávně. Proto mají všichni být pevně přesvědčeni o tom, že při úctě k nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu nezaujímají první a nedůležitější místo vnější skutky zbožnosti. A hlavní důvod této úcty není v dobrodiních, která Kristus Pán přislíbil v soukromých zjeveních. Pravá podstata

této úcty záleží v tom, že lidé plní hlavní náboženské povinnosti katolické víry, totiž povinnost lásky a smíru, velmi horlivě a tím také co nejlépe pečují o své duchovní blaho.

Proto povzbuzujeme k větší vroucnosti v této úctě všechny naše milované syny, kteří už si navykli čerpat životodárné vody, jež vyvěrají ze Srdce Kristova, ale zvláště ty, kteří jako diváci zvědavě a pochybovačně jen přihlížejí. Tito ať si pomyslí, že tu jde, jak jsme již řekli, o pobožnost, která jest již dlouho konána v Církvi a již samo Písmo svaté odůvodňuje. V její prospěch se zřetelně vyslovují ústní podání i posvátná liturgie. Papežové ji už nesčetněkrát poctili největší pochvalou. A nespokojili se jen tím, že k poctě nejsvětějšího Srdce Vykupitelova ustanovili svátek a rozšířili jej na celou Církev, nýbrž také dali podnět k slavnostnímu zasvěcení lidského pokolení božskému Srdci. Ať uváží také bohaté a vznešené ovoce, jehož se Církvi odtud dostává: návrat tolika lidí ke křesťanskému náboženství, rozvinutí víry k živé horlivosti u mnohých křesťanů, důvěrnější spojení věřících s naším milujícím Spasitelem. To všechno bylo vidět zejména v posledních desíletích a máme pro to četné a významné důkazy.

Pobožnost k nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu se rozšířila široko daleko do všech vrstev věřících a vzplanula v živý požár. Kdykoli spatřujeme ten podivuhodný rozmach, proniká nás radostný a obnažující pocit útěchy. Po povinném díku našemu Spasiteli, nesmírné pokladnici dobrotivosti, toužíme s otcovským zalíbením vyjádřit svou radost duchovenstvu i laikům, všem, kdo k rozšíření té úcty účinně přispěli.

Pobožnost k nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu, ctihodní bratři, přinesla sice všude blahodárné ovoce v křesťanském životě. Přece však každý ví, že bojující Církev na zemi, zejména občanská společnost, ještě nedospěla k nejvyšší dokonalosti, která by vyhovovala přání a žádosti Ježíše Krista, tajemného Snoubence Církve a Vykupitele lidského pokolení. Neboť nemálo synů Církve znetvořuje tvář své Matky a zohyzďuje ji mnohými poskvrnami a vráskami; ne všichni křesťané vynikají mravní svatostí, k níž jsou povoláni Bohem; ne každý hříšník se vrátil do otcovského domu, který zrádně opustil, aby tam byl znovu přioděn „svátečním rouchem“ a aby mu byl „na ruku navlečen prsten“ (Lk 15,22) – znamení věrnosti k Ženichu duše. Ještě nebyli všichni pohani přijati mezi údy tajemného Těla Kristova. A nejen to. Hořce nás rmoutí spící víra dobrých lidí, v jejichž srdcích, svedených klamnou žádostivostí po pozemských statcích, žár božské lásky byl ochlazen a ponenáhlu uhašen. Tím více nás však trýzní počínání bezbožných, kteří jakoby štvání pekelným nepřítelem zejména nyní planou nenávistí proti Bohu, proti Církvi, ale zvláště proti zástupci božského Vykupitele na zemi, ač on lásku Vykupitelovu zpřítomňuje. Víme to ze známých slov milánského církevního učitele: „On (Petr) je tázán na to, o čem se pochybuje, o čem však Pán nepochybuje. Ježíš Kristus se táže, nikoliv aby se poučil, nýbrž aby poučil toho, kterého když sám měl vystoupit na nebesa, zanechal jako zástupce své lásky.“

Vpravdě nenávisť proti Bohu a proti právoplatným zástupcům Božím je největší zločin, kterého se může člověk dopustit. Vždyť byl stvořen k obrazu a podobnosti Božímu a předurčen, aby požíval jeho dokonalého a věčně trvajících přátelství v nebi. Nenávisť proti Bohu nejenže člověka odlučuje, jak jen možno, od nejvyššího Dobra, ale také jej žene k tomu, aby od sebe a od bližních odvrátil všechno, co pochází od Boha, co s Bohem spojuje, co umožňuje Boha mít a požívat: pravdu, ctnost, pokoj, spravedlnost.

Můžeme bohužel pozorovat, že počet těch, kteří se pyšně nazývají nepřáteli věčného Boha, vzrůstá tou měrou, jak se šíří v teorii i v praxi lživé nauky materialismu a jak je vynášena bezuzdná volnost pudového života. Proto se nelze téměř ani divit, že v srdcích mnohých chladne láska, svrchovaný zákon křesťanského náboženství, pevný základ pravé a dokonalé spravedlnosti, hlavní zdroj míru a čisté radosti. Předpověděl to náš Spasitel: „A protože se značně rozmůže nepravost, ochladne u mnoha lidí láska.“ (Mt 24,12)

Kde tedy, ctihodní bratři, hledat pomoc proti vzrůstajícímu se zlu, když dnes více než kdy jindy přivádí jednotlivce, rodiny, národy a celý okresek zemský do zdrcujícího zlořádu? Je nějaká pobožnost hodnotnější než úcta k nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu, která by se dokonaleji shodovala s podstatou katolické víry a lépe vyhovovala dnešním potřebám Církve a lidstva?

Jak bychom mohli důstojněji, vhodněji a prospěšněji uctívat Boha než touto úctou, vždyť za cíl a za předmět má jenom lásku Boží? A konečně, co může účinněji nežli láska Kristova – a úcta k nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu ji zaněcuje čím dál tím více – pohnout věřící, aby evangelní zákony uskutečňovali životem, aby tak mezi lidmi zavládl pokoj, hodný toho jména? Neboť slovo Ducha Svatého přesvědčivě napomíná: „Mír je dílem spravedlnosti.“

Proto nás to pudí, abychom následovali příkladu našeho přímého předchůdce a vyzvali všechny naše syny v Kristu slovy Lva XIII. nesmrtelné paměti. Jimi na konci minulého století povzbudil všechny věřící křesťany i všechny, kteří čestně pečují o své vlastní blaho i o blaho občanské společnosti: „Pohledte, dnes se našim zrakům představuje jiné božské znamení, oznamující požehnání: nejsvětější Srdce Ježíšovo..., jež v jasném lesku září mezi plameny. V toto znamení je třeba vložit všechnu naději: od něho vyprošovat a očekávat záchranu lidstva.“

Je také naše vroucí přání, aby všichni, kdo se hrdě nazývají křesťany a usilovně bojují o vybudování království Božího na zemi, zvolili zbožnou úctu k nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu za odznak a za zdroj jednoty, spásy a míru. Ale nikdo se nesmí domnívat, že touto pobožností jsou nějak omezovány jiné způsoby zbožnosti, jimiž křesťanský lid za vedení Církve uctívá božského Vykupitele. Naopak, vroucí oddaností k Srdci Ježíšovu se jistě jen posílí úcta k svatému Kříži a láska k nejsvětější Svátosti oltářní. Ano, lze tvrdit, že nedovede Ježíše Krista na kříži správně pochopit nikdo, komu není odhaleno tajemné nitro tohoto Srdce. Tuto skutečnost zjevení Ježíše Krista sv. Gertrudě a sv. Markétě-Marii podivuhodně

vysvětlují. Nebude také snadné pochopit nesmírnou lásku, s jakou se nám Kristus Pán dal za duchovní pokrm, leč když zvláště uctíváme eucharistické Srdce Ježíšovo. Ta úcta podle slov našeho předchůdce blahé paměti Lva XIII. má upomínat „na důkaz nejvyšší lásky, jímž náš Vykupitel obětoval všechno bohatství svého Srdce, aby s námi zůstal až do konce časů, a ustanovil velebnou Svátost Eucharistie.“ Neboť „ne nejmenší část jeho Srdce jest Eucharistie, kterou nám z nekonečné lásky svého Srdce daroval.“

Konečně v úzkostné touze, aby bylo zamezeno bezbožnému počínání těch, kdo nenávidí Boha a Církev, a aby také rodina a občanská společnost byla přivedena zpět k lásce k Bohu a k bližnímu, prohlašujeme bez váhání, že úcta k nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu je nejpůsobivější škola lásky k Bohu. O tu lásku k Bohu se musí opírat království Boží, má-li být zbudováno v jednotlivých duších, v rodinách a v národech. Na to moudře upozorňuje náš nezapomenutelný předchůdce:

„Království Boží přijímá sílu a podobu z lásky k Bohu. Svatá, zřízená láska jest jeho základem a zajišťuje mu trvání. Z toho nutně plyne: musíme věrně plnit povinnosti; v ničem nesmíme zkracovat právo druhého; pozemské věci máme podřizovat statkům nebeským; a lásce Boží dávat přednost přede vším ostatním.“

Aby se však z úcty k nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu rozlévalo hojnější požehnání na křesťanskou rodinu i na celé lidstvo, ať s ní věřící těsně spojují také úctu k neposkvrněnému Srdci Panny Marie. Neboť z vůle Boží byla nejblahoslavenější Panna při vykoupení lidstva s Ježíšem Kristem tak nerozlučně spojena, že nám vzešla spása z vroucího spojení lásky a utrpení Kristova s láskou a bolestmi jeho Matky. Křesťanský lid tedy přijal svůj božský život od Krista skrze Marii. Je proto správné a vhodné, aby po úctě k nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu projevoval také milujícímu Srdci nebeské Matky lásku, příchylnost, vděčnost a smír. S tímto božsky moudrým a laskavým úradkem prozřetelnosti se úplně shoduje pamětihodné zasvěcení, jímž jsme Církev a celý svět slavnostně přivlastnili neposkvrněnému Srdci Panny Marie.

Připomněli jsme již, že letos končí první století od té chvíle, kdy z nařízení našeho předchůdce blahé paměti Pia IX. byl svátek božského Srdce Ježíšova zaveden pro celou Církev. Proto si vroucně přejeme, ctihodní bratří, aby tato stoletá slavnost byla křesťanským lidem všude oslavena úkony klanění, díkůvzdání a smíru nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu. Samo sebou se rozumí, že tento svátek křesťanské radosti a zbožnosti bude zvláště horlivě oslavován šťastným národem, z něhož Božím řízením pochází svatá panna, která neúnavně hlásala tuto úctu a o ni horlila. Ovšem přitom budou spojeni se všemi věřícími láskou a společnou modlitbou.

Předvídáme a očekáváme, že z úcty k nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu, bude-li správně chápána podle našeho návodu i účinně prováděna, vzejde pro Církev hojné duchovní ovoce. V této radostné naději prosíme úpěnlivě Boha, aby naše vroucí přání provázel svou mocnou milostí. Kéž s pomocí Nejvyššího se úcta věřících slavnostmi tohoto roku den co den rozmáhá! Kéž se na celý okrsek zemský šíří jeho

oblažující vláda nade všemi lidmi a jeho „království pravdy a života, království svatosti a milosti, království spravedlnosti, lásky a míru.“

Jako záruku těchto milostí udělujeme každému z Vás, ctihodní bratří, a také duchovenstvu a lidu svěřenému Vaší péči, ale zejména těm, kdo usilují o úctu k nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu a o její šíření, z plna srdce apoštolské požehnání.

Dáno v Římě u sv. Petra dne 15. května 1956, v osmnáctém roce Našeho pontifikátu.

Papež Pius XII.